

3332

ગૂજરાતી પ્રાર્થમરી નિશાળના બાળવર્ગની
સઘળી બાળતોની ખુશાસાવાર

નોટ.

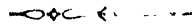
સૂધારા વધારા સાથે છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર
કુંવરજી ગગજી ભટ્ટ.

(પાણચીણાવાળા.)

સં વર્નાકુલર મુકુલ મુસ્તર ઓફ મોણપુર.

તા. ચીતળ. પ્રાંત કાઠિઆવાડ.

આવૃત્તિ પહેલી.

દાવાદમાં

ગામાની હવેલીમા યુનાઇટેડ પ્રિન્ટિંગ અને
જનરલ એજન્સી કંપની "લિમિટેડ"ના પ્રેસમાં
રણછોડલાલ અંગારાએ છાપી.

•••••

સંવત ૧૯૪૪, ઇ. સન ૧૯૮૭.

કિંમત રૂ. ૦-૧-૬

ગ્રંથ સ્વામિત્વના સર્વ હક કતીએ સ્વાધિન રાખ્યાછે.

પ્રસ્તાવના.

આ નોંઠ બનાવવાનો હેતુ એ છે જે હાલમાં જૂદા જૂદા વિષયોપર ઘણાં પુસ્તકો રચાયેલાં છે; પરંતુ બહુ-નારાએને તે બુકોનાં જાદે અર્થ, મહેનત, ને રોકાતો વખત મુંઝવણમાં નાંખી દે છે; તોપણ જોઈએ તેવો હેતુ પાર પડતો નથી, તે પાર પાડવાના હેતુથી આવાં પુસ્તકોની જરૂર જાણી આ પુસ્તક સેવામાં મુકું છું.

આ પુસ્તક રચવામાં અહીંના પટેલ વધાશીઆ કાનજી પ્રેમજીએ નાણાંની મદદ આપી છે; તેથી તેમનો ઉપકાર માનું છું.

આ મારો પહેલો પ્રયત્ન છે માટે તેમાં કંઈ ચૂકો જણાયતો વાંચનારી આલમ દર ગૂજર કરશે. તેમજ તે તથા કાંઈ સુધારવા જેવું જણાય તે મહેરબાની કરી લખશે, તો બીજી આવૃત્તિમાં ઉપકાર સાથે સુધારીશું.

શંક ઠક્તી.

અનુક્રમણિકા.

બાબત.	પૃષ્ઠ.
૧ બાર સારી શીખામણો.....	૩
૨ યૂજરતી પ્રાધમરી બાળવર્ગમાંની બાબતો	૩
૩ વખત પત્રો	૪
૪ જાહેર ખબર.....	૫
૫ આંક	૮
૬ યૂજરતી મૂળાક્ષરો	૯
૭ સામાન્ય પદાર્થો	૧૦
૮ રંગના નામ	૧૪
૯ ગીત.....	૧૪
૧૦ રમુજ ઉપાણા	૧૬
૧૧ કથાયત	૧૭
૧૨ કસરત	૧૭
૧૩ રમુજ બાળકાહાણીઓ	૧૮
૧૪ ટુંકી બાળકાહાણીઓ	૨૦
૧૫ પરીક્ષાના પ્રશ્નો	૨૪

“બાર સારી શીખામણો.”

“૧ વખતસર ઓને નિયમીત રીતે હાજર રહેવું.”

“૨ શરીર તથા કપડાં ઓખખાં રાખવાં.”

“૩ વિવેકથી ને નરમાસથી વર્તવું.”

“૪ પોતાના વર્ગમાંજ રહેવું; આમ તેમ કરતા કરવું નહિ.”

“૫ પાઠ ચાલતી વેળા વાતચિત્ત કરવી નહિ.”

“૬ દફતર પાસેનું પાસે રાખવું.”

“૭ જે લખવાનું હોય તે સંભાળીને લખવું.”

“૮ પાઠ ચાલતી વખત બનતાં સુધી વર્ગમાંથી જવાની રજા માગવી નહિ.”

“૯ વગર રજાએ શિક્ષક સાથે કંઈ બોલવું.”

“૧૦ જેમ બને તેમ હપર નેખર રાખવા મહેનત કરવી.”

“૧૧ શિક્ષક કહે તે પર ધ્યાન આપવું; ઓને તેમની મર્યાદા રાખવી.”

“૧૨ હમેશાં પોતાના પાઠ સારી રીતે સમજીને તૈયાર કરવા.”

“શૂજરાતી પ્રાઈમરી નિશાળોની પરીક્ષાનાં ધોરણ.”

“(તા. ૨૬મી જાનેવારી સને ૧૮૮૭ ને રોજ મુંબાઈની સરકારે મંજૂર કરેલાં.)”

“(૧) હોકરાની નિશાળોનાં ધોરણ.”

“ નાના બાળકોના વર્ગનું પોરણ.”

“ નાના બાળકોના વર્ગને ઘટતા શિક્ષણમાં નીચેની
જાણતો હોય.”

“(અ.) આંક સોમુધી ગણતાં અને ૧૦x૨૦ સુધી બણતાં.”

“(બ.) ગૂંજરાતી મૂળાક્ષર વાંચવા.”

“(ક.) સામાન્ય પદાર્થોના આકાર, રંગ, ને ઉપયોગની
સાદી સમજ.”

“(ઢ.) સાદી ને રસ લાગે એવી વાર્તાઓ મુખ્ય મહેતા-
જીએ કોઈ કોઈ વખત કહેવી.”

“(દ.) ઘરમાં ગવાતાં સાદાં ગીતો બણવાં અને ગાવાં.”

“(ફ.) બાળકોની કવાયત અને કસરત.”

નિશાળના વખતનું વખત પત્રક.

૭થી ૮	૮થી ૯	૯થી ૧૦	૧૦થી ૧૩	૧૩થી ૧૪	૧૪થી ૧૫	રીમાર્ક.
આંક.	ગૂંજરા તીમૂ- ળાક્ષર	સામા ન્યપ- દાર્થો	વાર્તા ઓ	ગીતો	કવાય તકસ રત	છૂટીના દીવસો માંપાછ લુંથી ખવું

આનગી વખતનું વખત પત્રક.

૧૦થી ૧૦૫૧	૧૧થી ૧૨	૧૨થી ૧૩	૧૪થી ૧૫	૧૫થી ૧૬	૧૬થી ૧૭	૧૭થી ૧૮	૧૮થી ૧૯	૧૯થી ૨૦	૨૦થી ૨૧	૨૧થી ૨૨	૨૨થી ૨૩	૨૩થી ૨૪	૨૪થી ૨૫	૨૫થી ૨૬	૨૬થી ૨૭	૨૭થી ૨૮	૨૮થી ૨૯	૨૯થી ૩૦	૩૦થી ૩૧	૩૧થી ૩૨	૩૨થી ૩૩	૩૩થી ૩૪	૩૪થી ૩૫	૩૫થી ૩૬	૩૬થી ૩૭	૩૭થી ૩૮	૩૮થી ૩૯	૩૯થી ૪૦	૪૦થી ૪૧	૪૧થી ૪૨	૪૨થી ૪૩	૪૩થી ૪૪	૪૪થી ૪૫	૪૫થી ૪૬	૪૬થી ૪૭	૪૭થી ૪૮	૪૮થી ૪૯	૪૯થી ૫૦	૫૦થી ૫૧	૫૧થી ૫૨	૫૨થી ૫૩	૫૩થી ૫૪	૫૪થી ૫૫	૫૫થી ૫૬	૫૬થી ૫૭	૫૭થી ૫૮	૫૮થી ૫૯	૫૯થી ૬૦	૬૦થી ૬૧	૬૧થી ૬૨	૬૨થી ૬૩	૬૩થી ૬૪	૬૪થી ૬૫	૬૫થી ૬૬	૬૬થી ૬૭	૬૭થી ૬૮	૬૮થી ૬૯	૬૯થી ૭૦	૭૦થી ૭૧	૭૧થી ૭૨	૭૨થી ૭૩	૭૩થી ૭૪	૭૪થી ૭૫	૭૫થી ૭૬	૭૬થી ૭૭	૭૭થી ૭૮	૭૮થી ૭૯	૭૯થી ૮૦	૮૦થી ૮૧	૮૧થી ૮૨	૮૨થી ૮૩	૮૩થી ૮૪	૮૪થી ૮૫	૮૫થી ૮૬	૮૬થી ૮૭	૮૭થી ૮૮	૮૮થી ૮૯	૮૯થી ૯૦	૯૦થી ૯૧	૯૧થી ૯૨	૯૨થી ૯૩	૯૩થી ૯૪	૯૪થી ૯૫	૯૫થી ૯૬	૯૬થી ૯૭	૯૭થી ૯૮	૯૮થી ૯૯	૯૯થી ૧૦૦
-----------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	----------

અતિ ઉપયોગી !!! અતિ ઉપયોગી !!! ખરીદો.

ને ખાત્રી કરો જાહેર ખબર (મારી તરફથી મળવાનાં પુસ્તકો.)

ઉપરની દસ ઉપરાંત રાખનારને સેક્ટર દસ ટકા કમીશન ને ટપાનખર્ચ માફ વેલ્યુએ-
એક્ષનથી મોકલવા રીવાજ રાખ્યો છે. અગાઉથી નાણાં મોકલનારને પણ મોકલીશું.
પરંતુ ઉધાર મંગાવવાની તસ્દી તો કોઈએ લેવીજ નહિ. ટીકીટથી નાણાં મોકલનારે દર
રૂપિયે વટાવતી એક ટીકીટ જાદુ મોકલવી. વધારે ખુલાસો જાહેર્યે તેણે રીખાર્ડ પત્તાથી
લખવાથી મળશે. નોટપેડ પત્ર લેવામાં નહિ આવે. ઉપરની સઘળી જુકોનાં કદ, કાગળ,
પુંકાં, છપામણી, પોષ્ટખર્ચ, પરચુરસખર્ચ, રજીસ્ટર, તથા કમીશન વિચાર સાચે મહેનત,
રોકાએલાં નાણાં તથા લાંબો વખત તે એકંદર તેના ગુણ વિગેરેથી મુકાબલો બીજી જુકો

સાથે કરવાથી જાણાશે જે આ ફટલાં કિંમતમાં કમી તથા ઉપયોગી છે!!! આ બુકોનો ઉપયોગ કરવાથી વધારાની બુકોની જરૂર થોડી રહેશે. એટલે થોડી મહેનતે થોડા વખતમાં થોડા ખર્ચે સાફ પરિણામ આવશે. ને છૂટક નોટોની કડાકટ આથી દૂર થવા સંભવછે; તેમ છતાં આમ કમી કિંમત રાખવાનું કારણ એજ છે તે નિશાળના બાળકોનાં ઉપયોગી પુસ્તકો જાણીતિજ.

૧ ગૂ. બા. નીસ. બા. ખુ. નોટ.	કિં. ૦-૧-૬	પોષ્ટખર્ચ. ૦-૦-૬
૧ ગૂ. પે. ષો. સ. બા. ખુ. વોટ.	કિં. ૦-૨-૦	" ૦-૦-૬
૧ ગૂ. બી. ષો. સ. બા. ખુ. નોટ.	કિં. ૦-૬-૬	" ૦-૦-૬
૧ ગૂ. ત્રી. ષો. સ. બા. ખુ. નોટ.	કિં. ૦-૮-૦	" ૦-૦-૬
૧ ગૂ. ચો. ષો. સ. બા. ખુ. નોટ.	કિં. ૦-૧૪-૦	" ૦-૧-૦
૧ ગૂ. પાં. ષો. સ. બા. ખુ. નોટ.	કિં. ૧-૪-૦	" ૦-૧-૦
૧ ગૂ. છ. ષો. સ. બા. ખુ. નોટ.	કિં. ૧ ૧૨-૦	" ૦-૨-૦

ઉપરનાં સત્રજાં પુસ્તકો ઉપરના ફરાવ પ્રમાણે મારી તરફથી તથા મુંબાઈના ડુંવરજી ગજલજી (પાણીસીણાવાળા.) સં વર્તીકકુલર રફતમાગતરે આઈમોણપુરે. કોતાં મુખ્ય મુખ્ય મથળોમાં મારા એ. તા. ચીતજ:—કાફિઆવાડ.

પ્રસિદ્ધ કર્તી સેવક.

શિવાય મારી તરફના મળવાના નકશા નીચે પ્રમાણે.

૧ કાઠિઆવાડ ઇલાકાનો નકશો.	કીં. ૦-૦-૮	પોષ્ટ. ૦-૦-૬
૧ મુંબઈ ઇલાકાનો નકશો.	કીં. ૦-૦-૮	” ૦-૦-૬
૧ હિંદુસ્તાનનો નકશો.	કીં. ૦-૦-૮	” ૦-૦-૬

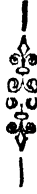
ઉપરના નકશા મારી તરફથી તથા મુંબઈ ઇલાકાનાં મુખ્ય મુખ્ય સ્થળોમાં મારા એજંટો તરફથી રોકડી કિંમતે મળશે. દસ કરતાં જાદે મંગાવનારને પોષ્ટ. માફ તથા સેંકડે દસટકા કમીશન પણ કાપી આપવામાં આવશે.

પ્રસિદ્ધ કર્તા.

કુંવરજી ગગણ ભટ્ટ. (પાણીશીલાવાળા)

સં વર્નાક્યુલર મુલમાતર એાફ મોણપુર.

તા. ચીતલ-પ્રાંત કાઠિઆવાડ.

(6)

1	11	21	31	41	51	61	71
2	12	22	32	42	52	62	72
3	13	23	33	43	53	63	73
4	14	24	34	44	54	64	74
5	15	25	35	45	55	65	75
6	16	26	36	46	56	66	76
7	17	27	37	47	57	67	77
8	18	28	38	48	58	68	78
9	19	29	39	49	59	69	79
10	20	30	40	50	60	70	80
11	21	31	41	51	61	71	81
12	22	32	42	52	62	72	82
13	23	33	43	53	63	73	83
14	24	34	44	54	64	74	84
15	25	35	45	55	65	75	85
16	26	36	46	56	66	76	86
17	27	37	47	57	67	77	87
18	28	38	48	58	68	78	88
19	29	39	49	59	69	79	89
20	30	40	50	60	70	80	90
21	31	41	51	61	71	81	91
22	32	42	52	62	72	82	92
23	33	43	53	63	73	83	93
24	34	44	54	64	74	84	94
25	35	45	55	65	75	85	95
26	36	46	56	66	76	86	96
27	37	47	57	67	77	87	97
28	38	48	58	68	78	88	98
29	39	49	59	69	79	89	99
30	40	50	60	70	80	90	100
31	41	51	61	71	81	91	101
32	42	52	62	72	82	92	102
33	43	53	63	73	83	93	103
34	44	54	64	74	84	94	104
35	45	55	65	75	85	95	105
36	46	56	66	76	86	96	106
37	47	57	67	77	87	97	107
38	48	58	68	78	88	98	108
39	49	59	69	79	89	99	109
40	50	60	70	80	90	100	110
41	51	61	71	81	91	101	111
42	52	62	72	82	92	102	112
43	53	63	73	83	93	103	113
44	54	64	74	84	94	104	114
45	55	65	75	85	95	105	115
46	56	66	76	86	96	106	116
47	57	67	77	87	97	107	117
48	58	68	78	88	98	108	118
49	59	69	79	89	99	109	119
50	60	70	80	90	100	110	120
51	61	71	81	91	101	111	121
52	62	72	82	92	102	112	122
53	63	73	83	93	103	113	123
54	64	74	84	94	104	114	124
55	65	75	85	95	105	115	125
56	66	76	86	96	106	116	126
57	67	77	87	97	107	117	127
58	68	78	88	98	108	118	128
59	69	79	89	99	109	119	129
60	70	80	90	100	110	120	130
61	71	81	91	101	111	121	131
62	72	82	92	102	112	122	132
63	73	83	93	103	113	123	133
64	74	84	94	104	114	124	134
65	75	85	95	105	115	125	135
66	76	86	96	106	116	126	136
67	77	87	97	107	117	127	137
68	78	88	98	108	118	128	138
69	79	89	99	109	119	129	139
70	80	90	100	110	120	130	140
71	81	91	101	111	121	131	141
72	82	92	102	112	122	132	142
73	83	93	103	113	123	133	143
74	84	94	104	114	124	134	144
75	85	95	105	115	125	135	145
76	86	96	106	116	126	136	146
77	87	97	107	117	127	137	147
78	88	98	108	118	128	138	148
79	89	99	109	119	129	139	149
80	90	100	110	120	130	140	150
81	91	101	111	121	131	141	151
82	92	102	112	122	132	142	152
83	93	103	113	123	133	143	153
84	94	104	114	124	134	144	154
85	95	105	115	125	135	145	155
86	96	106	116	126	136	146	156
87	97	107	117	127	137	147	157
88	98	108	118	128	138	148	158
89	99	109	119	129	139	149	159
90	100	110	120	130	140	150	160
91	101	111	121	131	141	151	161
92	102	112	122	132	142	152	162
93	103	113	123	133	143	153	163
94	104	114	124	134	144	154	164
95	105	115	125	135	145	155	165
96	106	116	126	136	146	156	166
97	107	117	127	137	147	157	167
98	108	118	128	138	148	158	168
99	109	119	129	139	149	159	169
100	110	120	130	140	150	160	170
101	111	121	131	141	151	161	171
102	112	122	132	142	152	162	172
103	113	123	133	143	153	163	173
104	114	124	134	144	154	164	174
105	115	125	135	145	155	165	175
106	116	126	136	146	156	166	176
107	117	127	137	147	157	167	177
108	118	128	138	148	158	168	178
109	119	129	139	149	159	169	179
110	120	130	140	150	160	170	180
111	121	131	141	151	161	171	181
112	122	132	142	152	162	172	182
113	123	133	143	153	163	173	183
114	124	134	144	154	164	174	184
115	125	135	145	155	165	175	185
116	126	136	146	156	166	176	186
117	127	137	147	157	167	177	187
118	128	138	148	158	168	178	188
119	129	139	149	159	169	179	189
120	130	140	150	160	170	180	190
121	131	141	151	161	171	181	191
122	132	142	152	162	172	182	192
123	133	143	153	163	173	183	193
124	134	144	154	164	174	184	194
125	135	145	155	165	175	185	195
126	136	146	156	166	176	186	196
127	137	147	157	167	177	187	197
128	138	148	158	168	178	188	198
129	139	149	159	169	179	189	199
130	140	150	160	170	180	190	200
131	141	151	161	171	181	191	201
132	142	152	162	172	182	192	202
133	143	153	163	173	183	193	203
134	144	154	164	174	184	194	204
135	145	155	165	175	185	195	205
136	146	156	166	176	186	196	206
137	147	157	167	177	187	197	207
138	148	158	168	178	188	198	208
139	149	159	169	179	189	199	209
140	150	160	170	180	190	200	210
141	151	161	171	181	191	201	211
142	152	162	172	182	192	202	212
143	153	163	173	183	193	203	213
144	154	164	174	184	194	204	214
145	155	165	175	185	195	205	215
146	156	166	176	186	196	206	216
147	157	167	177	187	197	207	217
148	158	168	178	188	198	208	218
149	159	169	179	189	199	209	219
150	160	170	180	190	200	210	220
151	161	171	181	191	201	211	221
152	162	172	182	192	202	212	222
153	163	173	183	193	203	213	223
154	164	174	184	194	204	214	224
155	165	175	185	195	205	215	225
156	166	176	186	196	206	216	226
157	167	177	187	197	207	217	227
158	168	178	188	198	208	218	228
159	169	179	189	199	209	219	229
160	170	180	190	200	210	220	230
161	171	181	191	201	211	221	231
162	172	182	192	202	212	222	232
163	173	183	193	203	213	223	233
164	174	184	194	204	214	224	234
165	175	185	195	205	215	225	235
166	176	186	196	206	216	226	236
167	177	187	197	207	217	227	237
168	178	188	198	208	218	228	238
169	179	189	199	209	219	229	239
170	180	190	200	210	220	230	240
171	181	191	201	211	221	231	241
172	182	192	202	212	222	232	242
173	183	193	203	213	223	233	243
174	184	194	204	214	224	234	244
175	185	195	205	215	225	235	245
176	186	196	206	216	226	236	246
177	187	197	207	217	227	237	247
178	188	198	208	218	228	238	248
179	189	199	209	219	229	239	249
180	190	200	210	220	230	240	250
181	191	201	211	221	231	241	251
182	192	202	212	222	232	242	252
183	193	203	213	223	233	243	253
184	194	204					

૧૫૫	૧૬ ૬	૧૭ ૭	૧૮ ૮	૧૯ ૯	૧૧૦ ૧૦
૨૫૧૦	૨૬૧૨	૨૭૧૪	૨૮૧૬	૨૯૧૮	૨૧૦ ૨૦
૩૫૧૫	૩૬૧૮	૩૭૨૧	૩૮૨૪	૩૯૨૭	૩૧૦ ૩૦
૪૫૨૦	૪૬૨૪	૪૭૨૮	૪૮૩૨	૪૯૩૬	૪૧૦ ૪૦
૫૫૨૫	૫૬૩૦	૫૭૩૫	૫૮૪૦	૫૯૪૪	૫૧૦ ૫૦
૬૫૩૦	૬૬૩૬	૬૭૪૨	૬૮૪૮	૬૯૫૪	૬૧૦ ૬૦
૭૫૩૫	૭૬૪૨	૭૭૪૮	૭૮૫૬	૭૯૬૩	૭૧૦ ૭૦
૮૫૪૦	૮૬૪૮	૮૭૫૬	૮૮૬૪	૮૯૭૨	૮૧૦ ૮૦
૯૫૪૫	૯૬૫૪	૯૭૬૩	૯૮૭૨	૯૯૮૧	૯૧૦ ૯૦
૧૦૫૫૦	૧૦૬૬૦	૧૦૭૭૦	૧૦૮૮૦	૧૦૯૯૦	૧૦૧૦૧૦૦
૨૭૫	૩૩૦	૩૮૫	૪૪૦	૪૯૫	૫૫૦

આંક ભણવા સંબંધી દોહરા.

- ૧ આંક ભણે આરંભમાં, પછીથી પુસ્તક અન્ય;
તો વેળા તેની વળે, યાવ જીવિત ધન્ય ધન્ય.
- ૨ બાળકનાં માઆપ સૌ, ધરજ્યો શિક્ષા ધ્યાન;
સૂધારો નીજ સંતતી, દઈ વિદ્યાનું દાન.

ગૂજરાતી મૂળાક્ષરો:—(સ્વરો.)

અ આ ઇ ઈ ઉ ઊ એ ઐ ઓ ઔ અં અઃ
વ્યંજનો.

ક ખ ગ ઘ ઙ જ ઝ ઞ ટ ઠ ડ ઢ ટ ઠ ડ ઢ ટ ઠ ડ ઢ
ન પ ફ બ ભ મ ય ર લ વ શ ષ સ હ ળ ક્ષ ત્.

(૧૦)

આરાક્ષરી.

ક કા કિ કી કુ કૂ કે કૌ કં કઃ

૯૯ સામાન્ય પદાર્થો.

વસ્તુનાં નામ.	ઉપયોગ.	રંગ	આકાર.
૧ પટારા	ભરવાની વસ્તુ	ધોળા, પીળા, કાળા	લંબચોરસ
૨ તોરણ	ખારસાખ ઉપર રાતો ખાંધવાના		અષ્ટાષ્ટક પાંદડાં જેવો
૩ ચાકળા	ધરની ભીંતે ખાં- ધવાના	રાતો	ચોરસ
૪ પાણીયાં	પાણી રાખવા સાર	ધોળો	લંબચોરસ
૫ ખેડાં	પાણી ભરવા સાર	રાતો	ગોળ
૬ લોટા	પાણી પીવા સાર	પીળો	ગોળ
૭ લોટીઓ	પાણી પીવા સાર	પીળો	ગોળ
૮ તાંબાકુંડી	નહાવા સાર પા- ણી ભરવા	રાતો	અર્ધગોળ
૯ પાટલા	નહાવા તથા જ- મવા ખેસવા માટે	ફીક્રો રાતો	ચોરસ
૧૦ ટીંચણીયાં	ટીંચણે ટેકો મુક- વા સાર	રાતો	ગોળ
૧૧ થાળીઓ	ખાવાના	પીળો, ધોળો	અર્ધગોળ
૧૨ વાડકા	દાળ લેવાના	પીળો, ધોળો	અર્ધગોળ

૧૩ તાસક	જણસ ભરવાના	રાતો, પીજો	અર્ધગોળ
૧૪ ચાળણી	લોટચાળવાના	રાતો, પીજો	અર્ધગોળ
૧૫ તપેલાં	જણસ ભરવાના રસોઈ કરવાના	પીજો	અર્ધગોળ
૧૬ કચરોટ	લોટ મસળવા	કાળી, રાતી, પીજી	અર્ધગોળ
૧૭ ચપ્પુ	સેઅણો કરવા	ધોજો	લંબચોરસ
૧૮ સૂડી	સોપારી કાપવા	ધોજો	લંબચોરસ
૧૯ દાતરડાં	કાપવાના	કાજો, ધોજો	અર્ધગોળ
૨૦ કાતર	કાતરવાના	ધોજો	લંબગોળ
૨૧ સોય	શીવવાના	ધોજો	લંબગોળ
૨૨ ધર્જી	જમવામાં	રાતો	લંબગોળ
૨૩ બાજરી	જમવામાં	લીલો	ગોળ
૨૩ ચણવા	ખાવામાં	ભાંગો, રાતો	ગોળ
૨૪ અડદ	દાળકરવામાં	કાજો	ગોળ
૨૫ મગ	દાળકરવામાં	લીલો	ગોળ
૨૬ ચોખા	જમવામાં	ધોજો	લંબગોળ
૨૭ ચોળા	છૂટીદાળ	ધોજો	ગોળ
૨૮ વાલ	છૂટીદાળ	ધોજો	ગોળ
૨૯ તલ	તેલકાઢવાના	કાજો, ધોજો, રાતો	ચપટો
૩૦ જવ	ખાવાના	પીજો	લંબગોળ
૩૧ મેથી	શાકવધારવામાં	પીજો	ચપટો
૩૨ રાઈ	અથાણામાં	રાતો	ગોળ
૩૩ કુળથી	છૂટીદાળકરવામાં	કાળભૂરો	ચપટો
૩૪ કોળું	શાક કરવામાં	પીજો	ગોળ
૩૫ ગવાર	શાક કરવામાં	લીલો	લાંબો ચપટો
૩૬ ભોંડો	શાક કરવામાં	ભાંગો પીજો	લંબગોળ
૩૭ મૂળા	ભાજી કરવામાં	ધોજો	લંબગોળ
૩૮ કારેલાં	શાક કરવામાં	લીલો	લંબગોળ

૩૯ ડુંગળી	શાક કરવામાં	રાતો, ધોળો	ગોળ
૪૦ લસણ	શાક વધારવામાં	ધોળો, રાતો	લંબગોળ
૪૧ ગાજર	અથાણા કરવામાં	રાતો	લંબગોળ
૪૨ મેલેટ	લખવાના	કાળો	ચોરસ
૪૩ પેન	લખવાના	કાળો	લંબગોળ
૪૪ આંકણી	આંકવાને	કાળો, રાતો	લંબગોળ
૪૫ ચોપડી	ખણવાના વાંચ- વાના	કાળો, રાતો, ધોળો	લંબચોરસ
૪૬ મૂલ	મેસવાના	પીળચટો	ચોરસગોળ
૪૭ પેટી	ખરવાના	પીળચટો	ચોરસઅષ્ટ ખુણ
૪૮ પાટીજી	જડવાના	પીળચટો	લંબચોરસ
૪૯ લખોટા	આંક શીખવા	કાળો, રાતો, લીલો પીળો	ગોળ
૫૦ કાચની શીશ	વખત જાણવા	ધોળી	લંબગોળ
૫૧ નકશા	દેશ જાણવા	કાચરચિત્રો	ચોરસ
૫૨ બોર	ખાવામાં	લીલો, પીળો, રાતો	ગોળ
૫૩ નારંગી	ખાવામાં	પીળો અગર ૨- તાસપડતો	ગોળ
૫૪ જામકુંજ	ખાવામાં	પીળો	લંબગોળ
૫૫ દાડમ	ખાવામાં	લીલો	ગોળ
૫૬ કેળાં	ખાવામાં	લીલો, પીળો	લંબત્રિકોણ
૫૭ જાંબુ	ખાવામાં	કાળો	ગોળ
૫૮ પોપૈયાં	ખાવામાં	લીલો	લંબગોળ
૫૯ તરબૂચ	ખાવામાં	લીલો	ગોળ
૬૦ બરફી	ખાવામાં	ધોળો	ચોરસ
૬૧ પેડા	ખાવામાં	ધોળો	ગોળ
૬૨ બાકુ	જમવામાં	રાતો, ધાળો	ગોળ

૬૩ કુરી	જમવામાં	લીલો, પીજો	ગોળ
૬૪ નીળીચ્છર	તેલ કાઢવા તથા ખાવાનેદોરડાં કરવા	પીળચટો	લંબગોળ
૬૫ ગલ	ફૂલ જોવા	રાતો, ઘોળો, પીજો	લંબગોળ
૬૬ કણેર	ફૂલદેવનેચડાવવા	રાતો, ઘોળો, પીજો	લંબગોળ
૬૭ ગુલાબ	ફૂલનીમુગંધલેવા	રાતો, ઘોળો	લંબગુલાબ
૬૮ કેવડો	ડાડાનીમુગંધસાં	પીજો, ઘોળો	લંબગુલાબ
૬૯ ફૂટાકાનીપેટી	દારખાનું ફોડવા	ઘોળો, રાતો	ચોરસ
૭૦ બંદુક	અવાજ કરવા	કાળો	લંબગોળ
૭૧ તરવાર	લડાઇમાં	ઘોળો	લંબચોરસ
૭૨ ભિક્કોડી	દારખાનુંફોડવા	રાતો	લંબગોળ
૭૩ બપોરીઆં	દારખાનામાં	રાતો	અર્ધગોળ
૭૪ ગેડી	રમવામાં	લીલછીયો	કમાનદાર
૭૫ દડો	રમવામાં	ઘોળો	ગોળ
૭૬ ગજ	લૂગડાં, લાકડાંજ મીન ભરવામાં	કાળો	ત્રાંબો ગોળત થાચોરસ
૭૭ પાલી	દાણાભરવા	કાળો	લંબગોળઅર્ધ
૭૮ પવાલું	દાણાભરવા	કાળો	લંબઅર્ધગોળ
૭૯ શેર	તોળવા સાં	કાળો	ગોળ, ચોરસ
૮૦ શરણાઈ	અજ્ઞવવા	પીજો	લંબઅર્ધગોળ
૮૧ નગારે	અજ્ઞવવાસાં	રાતો, કાળો	અર્ધગોળ
૮૨ ગ્રાહર	અજ્ઞવવાના	પીળચટો	ગોળ
૮૩ ત્રાંસાં	અજ્ઞવવાના	રાતો	અર્ધગોળ
૮૪ રૂ	લૂગડાં કરવાના	ઘોળો	૦
૮૫ ઉત	લૂગડાં કરવાના	ઘોળો	તાંતણા
૮૬ રેશમ	લૂગડાં કરવાના	રાતો, પીજો, ઘોળો	તાંતણા
૮૭ ચામડાં	જોડા વિગેરેકરવા	ફીફો, રાતો, કાળો	૦

૯૮ પળી	પ્રવાહી ભરવાના	કાળો	અર્ધગોળ
૯૯ ધી	અનાજ સાથેઆ	ધોળો	૦
	વામાં		
૯૦ દુધ	આવામાં	ધોળો	પ્રવાહી
૯૧ ખાંડ	મીઠાઇ કરી આ-	ધોળો	ગોળધણું કરીને
	વામાં		
૯૨ સાકર	મીઠાઇઓ કરી	લીલછોયો ધોળો	અડખચડો
	જમવામાં		
૯૩ ગોળ	જમવામાં	રાતો	બીલાં અર્ધ
			ગોળ
૯૪ શુરડી	આવામાં ગોળક-	કાળો, ધોળો	લંબગોળ
	રવામાં		
૯૫ પાણી	પીવામાં	૦	પ્રવાહી
૯૬ અજૂર	મેવાતરીકે આ-	રાતો	લંબગોળ
	વામાં		
૯૭ કાચ	ફાનસ, ગ્લાસ વિ-	ધોળો, રાતો	૦
	ગેરે રોશનીમાં		
૯૮ ફાનસ	હવામાં દીવો રા-	ધોળો	અષ્ટાંગ
	અવામાં		લંબગોળ

રંગનાંનામ:—રાતો, પીળો, વાદળી, લીલો, ભાંગો નં-
બ્રુઓ, નંબ્રુઓ, નારંગીઓ, કાળો, ઘોળો, ભૂરો, આસ-
માની, ફીકો:—આ બધા રંગ જોવા હોયતો કાચનું ઝમરખા
(લૂમખું) એક લઈ તડકામાં રાખી તેનાં કિરણ બતાવી
બતાવવાથી જણાશે.

પ્રથમના (સાતે)

૧ વરસાદનું ગીત.

“આવરે વરસાદ, ઘેબરીઓ પ્રસાદ;

ઉની ઉની રોટલી, ને કારેલાનું શાક.
આવરે વરસાદ નેવલે પાણી;
નકારી છોકરીને, દેડકે તાણી.”

૨ રમત ગમતનું ગીત.

ચાંદો સૂરજ વઢી પડ્યા, વઢતાં વઢતાં કોડી જડી;
કોડી લહને ગાયને બાંધી, ગાયે મને દૂધ આપ્યું;
દૂધ લહને મોરને પાયું, મોરે મને પીંછી આપી;
પીંછી લઈ રાજાને આપી, રાજાએ મને ઘોડું આપ્યું;
ઘોડું લઈ બાવળે બાંધ્યું, બાવળે મને શૂળ આપી;
શૂળ લહને ઠીંબે ખોચી, ઠીંબે મને માટી આપી;
માટી લઈ ડુંભારને આપી. ડુંભારે મને ઘડો આપ્યો;
ઘડો લહને માળીને આપ્યો, માળીએ મને કૂલ આપ્યાં;
કૂલ લહને દેવને ચડાવ્યાં, દેવે મને પ્રસાદ આપ્યો;

૩ નીતિ વિષય—ચોરી વિષે દોહરા.

“જે નર ચોરી જઈ કરે, સમજી તેમાં મુખ;
પાછળથી પસ્તાયછે, દેએ જ્યારે દુઃખ. ૧
ચોરી ચાહત થાયછે, જ્યારે ચોર ઝલાય;
બાંધી મારે મહિપતિ, છેક કુજેતી થાય.” ૨

૪ જાડ વિષે દોહરા.

“જૂંડું બોલે જે કદી, પાપી પૂરો થાય;
તે માટે બાળક તમે, નકરો એ ઉપાય. ૧
સાચામાં મુખછે ધાણું, સાચે સૌનો રનેહ;
સાચે રાચે જગપતિ, સાચે શોભે દેહ.” ૨

૫ કાગડા વિષે દોહરા.

“એકો માળો બાંધવા, બાળ્યો કાળો કાગ;”

એ પાંખાળો બોલતો નહિ રૂપાળો રાગ. ૧

કોય લખને કાંકરો, એંપે હણવા ચાહ્ય;

ચિત્તમાં એતી ચતુર તે, જલદી ઉડી જાય.” ૨

૨મુજી ઉખાણા.

૧ “ભમે ભમે પણ ભમરો નહિ, ને કોટે જનોઈ પણ
ખાઈણુ નહિ. ઊ. રેટીઆ.”

૨ “ઢમઢોલ માંહે પોલ ઉપર છત્ર છાંયા, માંડે ઉખાણું
કહે તેને આપું સોનાના પાયા. ઊ. ટાંકું.”

૩ “હાથીને પગે તાળાં દઈ આપો ?” હાથી ધમ ધમ
ચાલે, પતાળ પાણી કોટે, પતાળ પાણી કાળાં; હાથીને
પગે તાળાં.”

૪ “એક કોટડીમાં બચીસ બાવા તે શું ? ઊ. દાંત.”

૫ “એક દેરા ઉપર સાત દરવાજા તે શું ? ઊ. ડોકું.”

૬ “સમજે નહિને ધર સાચવે તે શું ? ઊ. તાળું.”

૭ “પ્રાણુ નહિ પણ પળ પળ ગણે ? ઊ. ધડીઆળ.”

૮ “છાપરે છાપરે મગ વેરાય ? ઊ. વરસાદ.”

૯ “છાપરે છાપરે પિછોડી પથરાય ? ઊ. તડકો.”

૧૦ “એ હાથ ભાંયમાં બારસો ગામ ? ઊ. નકશો.

૧૧ “એક મરઘીના પેટમાં સો ઇંડાં ? ઊ. ફણસ.”

૧૨ “આટલી નાની રાંડ રાજની પાધડી ઉતરાવે ? ઊ. જી.”

૧૩ “જરાસરખી ચીજ તેથી આખું ગામ જમે ? ઊ. દેવતા.”

૧૪ “ઉંચેથી પડી કૂકડી તેની ગાંડ ગેર ઉખડી ? ઊ. આંમલી.”

(૧૭)

કવાયત.

૧ બધા છોકરને સાથે ઉભા કરવા. ૨ સાથે ખેસાડવા. ૩ જૂદી જગોએ ખેસાડવા. ૪ અનુક્રમ હાથ ઊંચા નીચા કરાવવા. ૫ નિશાળમાં સાથે એક બાજુથી બીજી બાજુ સૂધી ચલાવવા. ૬ તેમાં ડાબો તો સમજાનાનો ડાબો. ૭ અને જમણો તો સમજાનાનો જમણો; એમ પગો ઉપડાવી ચલાવવા પણ સાથે (હારબંધ) ૮ એકદમ સાથે ઉભું રહેવું. ૯ ચાલતાં ઘડબડાટ થવો ન જોઈએ. ૧૦ સાથે અવળા તથા સવળા ફરવું. ૧૧ અનુક્રમ નંબરે ખેસવું. ૧૨ અદમ વળાવવી.

કસરત.

૧ છોકરને સાંજરે સાથે દોડાવવા. ૨ એકે એકે દોડાવવા. ૩ બંને ચારચાર સાથે રાખી સરખી જગામાં દોડાવવા. ૪ હંચાઈ ડોકાવવી. ૫ લંબાઈ ડોકાવવી. ૬ જાલવાનું રમવું. ૭ ગોલાંટ ખાવી. ૮ ચક્ર ખાવું. ૯ ગેડીદડે રમાડવા. ૧૦ છૂટી દડી ફેંકવી. ૧૧ કમાન વળાવવી. ૧૨ હુંચે ચડવું. ૧૩ હુંચે માથે રહેવું. ૧૪ માથાબરે ઉભા રહેવું. ૧૫ હુંચે માથે હાથે ચાલવું. ૧૬ ખે જણના બરડા જોડીને બંનેના બંને હાથોના કોણીથી આંટીઓ વાળી એક બીજાપરથી ગોલાંટ મારી લાઇનબંધ પગબરે ટકાર જમીનપર પડવું ને ચાલવું.

૧૭ હુંધા જમીનપર લાંબા થઈ બેહાથ તથા પગે શરીર સૂતાં સૂતાં તોળી હાથપર જોરે દઈ શરીરને બાર ત્રીલી બે હાથ વચ્ચે માથું આગળ પાછળ લેવું ને છાતી

હંચી નીચી કરવી; એમ ત્રણ પ્રકારે દંડ પીલતાં પગ હંચી નીચા કરવા; ને આગળ પાછળ ખેંચી ઉઠી લાવવા. ૧૮ ખંને પગો સાથે લાવવા લઈ જવાને શરીર બધું ખે હાથે સાથે તોળવું એમ ત્રણ જાતના દંડ પીલવા. ૧૯ ચક્રરે દંડ પીલવા ખેહાથ જમીનપર આગળ પંજાબર રાખી ડાથ પગે ઉભડક જમીનપર ખેંચી જમણે પગ લાંબો જમીનપર રાખી, તે લાંબા પગથી આંચકો ફેરવી ખેહાથ તથા ડાબા પગની નીચે થઈ દંડ પીલવો. (પહેલી જાતનો સુવાનોદંડ પીલવો)-ને ઉપર કહ્યા પ્રમાણે પાછું હતા તેમ ખેંચી જવું.

આ બધી કસરતો કરાવવાનાં કસરતનાં સાધનો (કસરત શાળા) ન હોય, ત્યાં વિશેષ ઉપયોગી જણાયે.

રમુજ બાળ કહાણીઓ.

૧ “નાનાએ મોટા જોડે બાથ ન ભીડવી;” અને બદલાની આશા વિના પરોપકાર કરવા વિષે.

એક ચકલીએ ભેંસને કહ્યું જે તું બહુ જબરીછે પણ મારી હગાર તારાપર કરું તો તું તેમાં દટાઈ જા. ભેંસે કહ્યું રે નાના પ્રાણી તું આવું વગર વિચારનું શું બોલેછે. તારી હગારથી મારી પીઠપર જરા ડાઘો માત્ર પડશે. પણ મારા પોદળામાં તું નીકળીપણ શકવાની નથી. ને ગુંગળાઈને મરી જઈશ. ચકલી કહે તું મોટી તારા ધરની આવને અજમાવી જોઈએ. ભેંસે હા કહી એટલે ચકલી તેના બરડા ઉપર ખેંચી ચરકી ભેંસે વાંસો હલાવી તેની હગારને ખંખેરી નાંખીને કહ્યું ચકલીબાઈ હવે તમારો વારો, ભાંચે

આવી ખેસો હું તમારા ઉપર પોદળો કરું. ચકલીતો તેના છાણુમાં ઢંકાઈ ગઈ ને કેમ કરી નીકળી શકે નહિ; જેમ તેમ કરીને મોં ઉંચું કરી શકી. એવામાં એક વાઘરી ત્યાંથી જતો હતો. તેને કહે વાઘરી બાઈ મને છાણુમાંથી કાઢોને, દયા કરી કાઢોને વાઘરી કહે મૂર્ખ રાંડ તું; મારો હાથ શાને ખરડું. તને કાઢવાથી મને શો ફાયદો ચકલી કહે બાઈ એટલો પરોપકાર કરો, મારો જીવ બચાવો. વાઘરી કહે કંઈ લાભ થતો હોયતો પરોપકાર કરું. તને કાઢીને ખાઈ કેમ કબૂલ છે ? ચકલી કહે તેમાં પરોપકાર શાનો. વારૂ બાઈ કબૂલ છે કાઢતો ખરો. આ નરકમાંતો નહિ સડું? તારા પેટમાં જઈ તારૂં પોષણ કરીશ. વાઘરીએ લાલચથી તેને કાઢી. પછી ચકલી કહે બાઈ આવી ખરડીપરડી શું આવ છે, પેલા હવાડામાં નાહી ચોખ્ખી થાઉં, ને ખાજે. વાઘરીને ચકલી બંને હવાડા આગળ ગયાં. ચકલી નાહી. વાઘરી તેને ઝાલવા બયછે, એટલે તે બોલી બાઈ લીલી પીલી શું આવછે સૂકાવા તો દે. વાઘરીએ હા કહી ચકલી ઉડીને છાપરે ખેડી, વાઘરી તેની ભણી બોયા કરેછે. ટગરમગર શું જીએછે; ખવાઈતો નહિ. એમ કહી ચકલી છાપરેથી ઉડી જતી રહી."

૨ કરે તેહું પામે તે વિષે.

સદો, પદો, બાબર, અને લાલજીમનીઆર એ ચાર બાઈબંધ હતા. તેઓ કોઈ રાજના દરબારમાં ગયા. રાજા પાટે ખેડો હતો. ત્યાં જઈ સદાએ સાત સલામ કરી, પદાએ પાંચ કરી, બાબરે બે કરી, ને લાલજીમનીઆરે પાછા

કરી પીઠ બતાવી. રાજ્યે સદાને સાત રૂપિયા આપ્યા, પદાને પાંચ આપ્યા. બાબરને બે આપ્યા, ને લાલજીમનીઆરને ઠીકરૂં આપ્યું. એ ચારે રાજની નોકરીમાં રહ્યા. સદાએ સાત કામ બજાયાં, પદાએ પાંચ, બાબરે બે, ને લાલજીએ એકે નહિ કર્યું. રાજ્યે સદાને સાત ઘોડા દીધા, પદાને પાંચ ઘોડા, બાબરને બે ઘોડા, ને લાલજીમનીઆરને ગધેડું આપ્યું. ચારે પકડવાને સદાે સાત ગાઉ દોડ્યો પદાે પાંચ ગાઉ દોડ્યો, બાબરે બે ગાઉ દોડ્યો, ને લાલજી હતા ત્યાંના ત્યાં રહ્યા. માટે તેને રાજ્યે પાણી ચું આપી ગધેડે બે માડી ઘેર મોકલ્યો. સદાએ સાત ચારે પકડ્યા, પદાએ પાંચ ચારે પકડ્યા, બાબરે બે પકડ્યા ને લાલજી મનીઆરે ચોરી કરી. રાજ્યે સદાને સાત ગામ આપ્યાં, પદાને પાંચ આપ્યાં, બાબરને બે આપ્યાં, ને લાલજીનું તો ઘર ખુચવી લીધું. સદાએ ખુશી થઈ સાત લાકડા આપ્યા, પદાએ પાંચ આપ્યા, બાબરે બે આપ્યા, ને લાલજીમનીઆરે મારઆપ્યાં.”

ટુંકી બાળ કાહાણીઓ.

૩ ચતુર હુંદર વિષે.

“એક સૂતારના સીસામાંથી ઘણીવાર તેલ કોઈ કાઢી લે, પણ કાઢનાર ઝલાય નહિ. એ ચારેને પકડવાને તેણે ઘણી કૃતિ કરી, તે નિષ્ફળ ગઈ. એંતે ચારડાની બહાર બેશીને નજરે જોવાનું ઠેરવ્યું. બારણામાં નાનું બાકું પાડીને જાનોમાનો જુએછે. એવામાં ત્રીણા અવાજ સાંભળ્યો. એક મોટા હુંદરે આવી પોતાની પૂછડી સીસામાં બોળીને બહાર કાઢી તેપરનું તેલ ચાટ્યું. વળી બોળીને વળી ચા-

ટપું. સીસામાં એકે ટીપું ના રહું ત્યાં લગી આ પ્રમાણે ચાલી ગયો."

૪ ભરવાડનો ફૂતરો.

"કોઈ ગૃહસ્થ બજારમાં એક દુકાન આગળ ઘોડાગાડીને ઉભી રાખીને પોતાના ફૂતરાને ગાડીમાં મૂકીને દુકાનમાં ગયો. રસ્તામાં કોઈ અડઅડાટ થવાથી બગીનો ઘોડો ચમકીને નાઠો, અને તેની લગામ ભોંયે ધસડાવા લાગી. પેલે ફૂતરે તરત નીચે કૂદી પડીને પોતાના મોંમાં લગામ લઈ લીધી થોડે લગી ઘોડાએ તેને ધસડ્યો. પછી તેના તાણવાથી તે ઉભો રહ્યો."

૫ માયાળુ હાથી.

"એક હાથીને એક બાળક નેડે એવી માયાઅંધાઈ કે તે છોકરું તેની પાસે હોય ત્યારેજ તેને ચેહન પડતું તેના વગર તેને ગમે નહિ. ધાવતા છોકરાને હાથીના પગના વચગાળામાં સૂવાડે પણ હાથી તેને ઇજા કરે નહિ. માયાએટલે લગી થઈ કે તે છોકરાની ગેરહાજરીમાં આ માયાળુ હાથી ખાય નહિ. નાનું છોકરું જોઈ ત્યારે તેના ઉપર માખી બેસે તે હાથી પોતાની મૂંઢવડે ઉડાડે અને જંગે અથવા રડતો તેના પારણાને મૂંઢવતી હીંચોળી જોવાડીદ".

૬ ચોર પકડનાર કાચખો.

"રાત્રે અંધારામાં ધાન્ય ઢાંકવાના ભંડારીઆ આગળ ચોર ફંદોસ્તો હતો. એવામાં તેને હાથ ટોપલી લાગી તેમાં હાથ ધાલવા જાયછે; કે તેમાં મૂકેલા કાચખાએ તેનાં આંગળાં ધણા જોરથી કરડી આધાં. કાચખાના મોંમાંથી હાથ કાઢવા જાય પણ કાચખો છોડે નહિ. ચોરે ગભરાઈ-

થી અને દરેદથી ગડગડ કરી બૂમ પાડી એટલે ઘરનાં માણસોએ જાગી તેને પકડી પોલીસને સોંપ્યો.”

૭ આમ નહિતો. આમ.

“એક નઠારો છ વરસનો નાનો છોકરો હતો તેને એવી ખરાબ ટેવ હતી કે જે માણસ તેના બાપને મળવા આવે તેની પાસે પૈસા માગે. આ માડી ટેવ છોડવાને તેના બાપે તેને શિક્ષા કરી. તેનું વચન લીધું કે હવે પછી કોઈની પાસે પૈસા માગવા નહિ. તેના બાપના વેપારમાં કોઈ ગૃહસ્થ બાગીઓ હતો તે બીજે દહાંડે મળવા આવ્યો. પેલા છોકરાએ તેને પૂછ્યું ? મને પૈસા ધીરે પણ પાછો માગે નહિ એવો તમારા જાણવામાં કોઈ છે ? પૈસો માગવાની આ બીજી કુક્તિ માત્ર હતી. માટે તે ટેવ મુકાવવાને તેના બાપે વધારે સખ શિક્ષા કરી.”

૮ ચોર પકડાયો.

“કોઈ માણસના ઘરમાં દાણાનો કોથળો ચોરાયો ત્યારે તેણે રાજીને કૂંચાદી કરી; અને રાજીએ ઘરનાં બધાં માણસને હજૂરમાં હાજર થવાનો હુકમ કર્યો દરેકને એક સરખી લંબાઈની લાકડી આપીને કહ્યું કે જેણે ચોરી કરીછે તેની લાકડી એક આંગળ વધશે. એમ કહી રાજી આપી. આથી ચોરને બીક લાગવાથી ચોરાની લાકડી એક આંગળ પૂર કાપી નાંખી. બીજે દિવસે કચેરીમાં તે બધાં માણસને પાછાં હાજર કરવામાં આવ્યાં. તે વખતે બીજના કરતાં ચોરની લાકડી ટુંકી માલમ પડી. આ રીતે ચોરને પકડી તેને શિક્ષાનો હુકમ કર્યો.”

૯ ગરૂડ ને શીઆળ.

“એક ગરૂડ પોતાનાં બચ્ચાંનાં ભોજનને માટે કોઈ શિઆળના ભોટીલાંને લઈ ગયો. કમનસીબ શીઆળે પાછાં માગ્યાં પણ તેનું કંઈ વળ્યું નહિ. પોતાનો માળો ઊંચા ઝાડની ટોચે હોવાથી શીઆળ પહોંચી શકશે નહિ. એવું ધારી ગરૂડે તેની વાત સાંભળી નહિ. પરંતુ શીઆળે બળતો કાકડો લાવી ઝાડને સળગાવ્યું. પોતાનાં બચ્ચાં મરી જશે. એવું જ્ઞેષ્ઠને ગરૂડે શીઆળનાં બચ્ચાં પાછાં આપ્યાં એ રીતે તેનાં બચ્ચાં ઉગ્યાં. એ ઉપરથી શીઆળ એ લેવાની જે મોટા નાનાપર અત્યાય કરે તો નાના વેર લેશે.”

૧૦ રોતો છોકરો.

“એક મોતી કરીને છોકરો હશે તેને એવી ટેવ કે સવારમાં ઉઠે કે રોવા માંડે નાહાતાં રોવે. નિશાળે જતાં રોવે, જમતાં રોવે, કંઈ જરા થાય તો રોવે, એની માથાંએ સમજાવે, પણ રોવાની ટેવ મેલ નહિ. એક દહાડો પહોંચું મોટું કરી સૂતો સૂતો ભેંકડો તાણતો હતો. એવામાં એક નાની સરખી ઊંદરડી તેના મોંમાં પેચી ગઈ ને તેના નહોર ખેડા તેથી જીભ લાહિ બળવા માંડી તે એની માથે કડવાં કડવાં આસડ આપજ્યાં ત્યારે મટી. તે દહાડાથી મોતીએ રોવાની ટેવ મૂકી. રોરો કરે તે છોકરાં ગાંડાં કહેવાય.”

૧૧ બીકણુ છોકરો.

“એક છોકરો ધણીજ બીકણુ હતો. માણસથી, જ-

નાવરથી કોઈ અજાણ્યા માણસથી પણ ખીએ, કોઈની સામું પણ ન જુએ તેમ બોલાવ્યો પણ બોલે નહિ અને માની સોડમાં ભરાઈ જાય. બકરી અગર કુરકુરીઆં જોઈ સંતાઈ જાય. એક વખત નિશાળેજ જતાં કુરકુરીજો તેની પાછળ દોડ્યું. તેથી તે છોકરો ખીને નાઠો, ને ગભરાઈને કાદવમાં પડી ગયો. આખા શરીરે કાદવ ચોંટ્યો. રસ્તાનાં માણસે કાદવમાંથી કાઢ્યો ત્યારથી ખીવાની ટેવ છોડી દીધી.

પરીક્ષાને લગતા પ્રશ્ન.

- ૧ નવાણું કેમ થાય? સત્તાથી કેમ થાય?
- ૨ ૮X૩ ૫X૪ ૯X૬ ૧૦X૯
- ૩ અ. ગો. ધા. છી. જૈ. લૂ.
- ૪ લાકુ. રોટલો. પટારો. ખાંડ. દૂધ પાણી. એનો ઉપયોગ, રંગ તથા આકાર કેવોછે?
- ૫ વરસાદનું તથા ચોરી વિષેનું ગીત બોલો?
- ૬ બધા છોકરા સાથે ઉભા થઈ એક સાથે ખીજી બાજુ સુધી ચાલો જોઈએ?
- ૭ દોડો, કૂદો, પહેલી જાતના દંડ અને ચક્કર ફરો?
- ૮ કરે તેવું પાત્ર, ચતુર હંદર તથા ખીકણુ છોકરાની વાર્તા કહો?
- ૯ ધરે ખાનગી વખતમાં ક્યે વખતે શું કરવું?
- ૧૦ ખાર સારી શીખામણમાંથી પાંચ ખી બોલો?

સમાપ્ત.

